

726.825:27-284
 ID ORCID 0000-0001-5536-0378
<http://doi.org/10.5281/zenodo.1406538>

ХРЕСТОКАМІНЬ І СТАВРОЛОГІЯ

Малина В. В. Хрестокамінь і ставрологія. Першою ознакою одухотворення реальності є природна взаємодія віри і надії, переживання й висловлювання в ритуалі встановлення хрестокаменя. Сприйняття символу спасіння завбачає безпосередній контакт релігійного з предметом свого обожнення, що постає у ньому «в оригіналі» як пізнана дійсність; це пояснює унікальну інтимність і безпосередність зв'язку абстрактного й конкретного. З особливою силою ця ознака проявляється на тлі інших актів, за допомогою яких віруючий вибудовує свій метафізичний контакт із реальними предметами. Ставрос народжується духовним життям і сам активно впливає на нього. Об'єктом хресторобства постає дійсність в її релігійно-мистецькій досконалості. А її предметом — художньо-естетичне опанування законів творення Всесвіту та пластично виражена сутність його Сотворителя. Краса у християнському пам'ятникарстві свідчить про божественне в загальнолюдському. Кам'яні сади пам'яті трансформують дійсність, сакралізують обшири, згуртовують христолюбних. Кожний ставрос сприймається на киеворуських землях як архітектонічний витвір, утілена в художньо-естетичних спряженнях етнорелігійна духовність, просторово-пластичний знак національної ідентифікації українців.

Ключові слова: хрестокамінь, ставрос, ставрологія, хресторобство, архітектоніка, Віа Долороса, етнорелігійна духовність.

Малина В. В. Крестокамень и ставрология. Первым признаком одухотворения реальности является естественное взаимодействие веры и надежды, переживания и высказывания в ритуале возведения крестокаменя. Восприятие символа спасения предполагает непосредственный контакт с предметом религиозного обожествления, который проявляется «в оригинале» как узнаваемая действительность; это объясняет уникальную интимность и непосредственность связи абстрактного и конкретного. С особой силой этот показатель обнаруживается на фоне других актов, с помощью которых верующий выстраивает свой метафизический контакт с реальными вещами. Ставрос рождается духовной жизнью и сам активно влияет на нее. В качестве объекта высекания каменных крестов предстает действительность в ее религиозно-художественном совершенстве. А ее предмета —

художественно-эстетическое освоение законов создания Вселенной и пластически выраженная сущность ее Создателя. Красота в создании христианских памятников свидетельствует о божественном в общечеловеческом. Каменные сады памяти трансформируют действительность, сакрализируют пространства, сплавляют верующих. Каждый ставрос воспринимается на киеворусских землях как произведение архитектоники, воплощенная в художественно-эстетических сцеплениях этнорелигиозная духовность, пространственно-пластический знак национальной идентификации украинцев.

Ключевые слова: крестокамень, ставрос, ставрология, архитектоника, крестоделание, Виа Долороса, этнорелигиозная духовность.

Malina V. Stonecross & Stavrology. Stonecross crafting, like any branch of architectonic art, is equivalent to learning the world, due to its ability to reveal the nature of theanthropic life. While the scientific truth lies in the establishment and mastering of an irrelevant essence, in the religious monument, the image of a particular person or community emerges in the first place, in which the artistic truth and a new artistic reality in the form of the stonecross are the standard of truth. Here, in the ritualistic locus that has been formed, a moral ideal is manifested for a true believer. The whole is highlighted through the aesthetic attitude to something individual. Stavros prompts every Christian to reflect on their own mission on earth, about the meanings of life, ultimately, about eternity. What will happen next? Will each of us be recalled by the coming generations and in what way? What are the plastic analogues of the memory of Him who created the world and initiated spiritual beauty, which are left on earth by atheists and dedicated believers?

The language of the Ukrainian stonecross crafting is defined as a system of expressive means that materialize and thus provide a translation of a specific content to other people, since this is only in the stone that a memorial becomes available for perception and adequacy. Here the artistic form is a necessary precondition for the formation of the stone's typological image. Christian churches in Ukraine borrowed spatial-plastic metaphors from paganism in the form of a stone statue, a grave stele, a stone idol, and a pillar coffin, in order to determine the figurative stylistics of the chain of infinite being. The pillar of death from the life deprivation means of a pagan turned into the instrument of salvation of the human soul in the religious doctrines of Christ's faith (9, p. 89–92).

In the practical theology of Western churches, there is no connection between the dogma of redemption and the dogma of justification by faith, deeds, pious work. For Protestants, the belief that whitens human atrocities is not an addition to something, but merely a sincere accepting the consequences of the atoning sacrifice. That is why they apologize not for recognizing God's existence, but solely for mediating faith in Him. Moreover, justification is not conditioned by the power of religious beliefs: one must either be “for”, or “through”, because without faith, satisfaction does not come (10, p. 35).

It is worth recalling that life with a cross on the shoulders or with a yoke on the neck is, in fact, too hellish,

«в тому приміщенні», «у вигляді позасвітського й позачасового акту приноситься в жертву відроджений Христос».

[16, . 150–156].

Виклад основного матеріалу.

—

«

» (5 . , 2–5)¹.

! «

!» (1 . , 18, 22–24).

«обрізанням»,

— «одухотворенням гріховного тіла»: «

»

(. , 13–14).

«

» (Ukainian Bible),

() 1991 , «

» 1992 .

«Holy Bible»,

«The New Testament».

— «

» [15, . 125].

«

»

«

», «

», «

», «

»

—

«раціональні структури об'єктивного розуму» (. — М. В.) [13].

«

».

¹ «

» (Ukainian Bible),

() 1991 , «

» 1992 .

«Holy Bible»,

«The New Testament».

(. II, 28, 29);
 «
 !» (I . I, 18),
 і «бо хто
 вмер, той звільнився від гріха» (. VI, 7).
 «в'язень Христа»
 : «
 і
 і »
 (. IV, 5, 6);
 «
 » (2 . III, 6);
 : «
 » (. XI, 6).
 і —
 : «
 » (. II, 17). I
 і —
 і —
 ?
 «стояв на хреснім цілуванні»,
 «водив до хреста»,
 « і » і : «
 »
 і [7, . 357].
 « — — » : «
 (2 . II, 9).
 » [7, . 215]; «
 ? » [7, . 153]. і —
 : «
 » (2 . II, 13).

«...» (I, 11, 36).
 «...» (VI, 48).
 «...» [2],
 ;
 ; i i —
 ;
 [3].
 ? i
 ?
 «...»
 «...»: «...» (I, XVI, 7);
 i
 : «...»
 «...» (I, XVII, 10).
 : «...»
 ». I : «...»
 (I, 13–14). [15, . 313–314].

Висновки.

(Medium)

Література:

1. []/ (); , 1996. — 319 .
2. ([]/ // , 1975. — 266–285.
3. []/ // , 1991. — 232–265. — ISBN 5-01-002689.
4. []/ , 1965. — 572 .
5. []/ .— [: „ 1894]. — : , 1998. — 465 .
6. []. . 11 : 2- . / . , 1905. — 1008 .
7. i I []/ , 1990. — 590 .
8. []/ « », 2009. — 864 .
9. []/ , 1988. — 782 .
10. []/ , 1893. — 445 .
11. []: 8- / . — : , 1852. — 7. — 473 .
12. []: 8- / . — : , 1853. — 8. — 538 .
13. []: . / . — : , 1995. — 479 .
14. []/ . — : , 1990. — 1. — 839 .
15. []/ . — : , 1966. — 496 .
16. []/ . — : , 2013. — 588 .

References:

1. Avhustyn, Sviatyi. (1996). *Spovid* [Confession]. Iu. Mushak (trans). Kyiv : Osnovy. (In Ukrainian).
2. Averintcev, S. S. (1975). Poriadok kosmosa i poriadok istorii v mirovozzrenii rannego srednevekovia (Obshchie zamechaniia) [The order of the cosmos and the order of history in the worldview of the early Middle Ages (General notes)]. In *Antichnost i Vizantiia*. L. A. Freiberg, ed., (pp. 266–285). Moscow. (In Russian).
3. Berdiaev, N. A. (1991). Metafizika pola i liubvi [Metaphysics of sex and love]. In *Russkii Eros, ili Filosofii liubvi v Rossii*. V. P. Shestakov (comp.), (pp. 232–265). Moscow : Progress. (In Russian).
4. Vygotskii, L. S. (1965). *Psikhologiiia iskusstva* [The psychology of art]. Moscow : Iskusstvo. (In Russian).
5. Damaskin, I., sv. (1998). *Tochnoe izlozhenie pravoslavnoi very* [n Exact Exposition of the Orthodox Faith]. (Reprint from ed. of 1894, St. Petersburg). Moscow : Lodia. (In Russian).
6. Zlatoust, Ioann, sv. (1905). *Tvoreniia sviatago ottca nashego Ioanna Zlatousto, Arkhiepiskopa Konstantinopolskogo, v russkom perevode* [Creations of our Holy father John Chrysostom, Archbishop of Constantinople, in Russian translation]. (Vol. 11 (1–2)). St. Petersburg : Izdanie Sankt-Peterburgskoi dukhovnoi akademii. (In Old Russian).
7. Makhnovets, L. (Trans). (1990). *Litopys ruskyi. Za Ipatskym spyskom* [The Rus' Chronicle. According to the Ipatsky list]. Kyiv : Dniro. (In Ukrainian).
8. Malyna, V. V. (2009). *Kam'iani khresty v Ukraini* [Stone crosses in Ukraine]. Mykolaiv : Art I “Khudozhn i kram”. (In Ukrainian).
9. Rybakov, B. A. (1988). *Iazychestvo Drevnei Rusi* [Ancient Paganism of Rus]. Moscow : Nauka. (In Russian).
10. Svetlov, P. Ia., sviashchennik. (1893). *Znachenie kresta v dele Khristovom. Opyt iziasneniia dogmata iskupleniia* [Meaning of the cross in the work of Christ. The experience of explaining the dogma of redemption]. Kiev : Tip. S. Kulzhenko. (In Russian).
11. Sirin, E., prp. (1852). *Tvoreniia izhe vo sviatykh ottcv nashego Efrema Sirina* [Creation of our Holy Father Ephrem the Syrian]. (Vol. 7). Moscow : Izdanie Moskovskoi dukhovnoi akademii. (In Old Russian).
12. Sirin, E., prp. (1853). *Tvoreniia izhe vo sviatykh ottcv nashego Efrema Sirina* [Creation of our Holy Father Ephrem the Syrian]. (Vol. 8). Moscow : Izdanie Moskovskoi dukhovnoi akademii. (In Old Russian).
13. Florenskii, P. A. (1990). *Stolp i utverzhenie istiny* [The Pillar and Ground of the Truth]. (Vol. 1). Moscow : Pravda. (In Russian).
14. Tillikh, P. (1995). *Teologiia kultury. Izbrannoe* [Theology of Culture]. (Trans). Moscow : Iurist. (In Russian).
15. Shelling, F. (1996). *Filosofiiia iskusstva* [Philosophy of Art]. P. S. Popov (trans). Moscow : Mysl. (In Russian).
16. Yunh, K. H. (2013). *Arkhetypy i kolektyvne nesvidome* [The Archetypes and the Collective Unconscious]. K. Kotiuk, (trans). Lv v : Astroliabiia. (In Ukrainian).